

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok --- 4 koruny --- hal.
Na pol roka --- 2 " --- "
Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník, kraj. vyslanec.
Majiteľ a vydavateľ :
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :
Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Poddanstvo v dobe slobody.

Viac ráz písali sme o vystahovaní do Ameriky. Udali sme príčiny, ktoré nútia ľud k tomu, aby opustil domovinu. Medzi príčinami spomenuli sme *nedbanlivosť liberálnej vlády*, veľké porcie a biedne postavenie hospodárov a remeselníkov. Nechceme opakovať smutné veci této, však známe sú oni čitateľom našim; jedine na to obrátíme zreteľ, že pri vystahovaní najväčší zástoj hrajú tí befárski agenti a špekulanti — povedzme si pravdu: — ktorí vábia chudobný ľud do cudziny, slubujúc mu bohatstvo a bezstarostný život. Špatný obchod tento veľmi dobre donáša zlodejom, a že on tak utešene kvitne, príčina toho je tá okolnosť, že na *pomoc sú im jednotlivé úradné osoby*, ktoré zastávajú kminských kazárov, kryjú hriechy kúsok jejich, aby potom deliť sa mohli s nazbývaným majetkom. Haňba! Medzi iným aj v zemplinskej stolici prišli na stopu tomu. Prichytili viac úradníkov, keď pomáhali agentom židovským vábiť ľud do Ameriky, aby potom odpoly za darmo kúpili biedne domky a zemičky jejich. Ba ešte aj z cestovných pasov fahali osoh. Biedny ľud ale teraz krvopotne rúbe skaly s čakanom v olovených baniach na slávu uhorskej slobody. Sviňstvo! Z vyšetovania utešené veci výjdu na javo v Zemplinskej, kde liberalizmus slobodne garazdí, lebo že by sa opovážil jednoduchý úradník verejne prevádzať také zbojstva, keby nemal po ruke obrancu, dakého vplyvného liberála: to nechcem uveriť.

Nenie ľahšej práce, ako využítkovať chudobný ľud. Je on ponížený, skromný, bojzlivý a biedny. Trasia sa pred úradnou osobou, lebo nevidí v nej priateľa *ale dráča*, ktorý tresce a

ekzekuje ho. Biedu trpí so dňa na deň, ba skoro hladom mrie. Či tedy nenaplní sa srdce jeho nádejou; či nezaplesá radosťou, keď sami predstavení jeho slubujú mu dobrý život a veľký výrobok v ďalekej cudzine? Veru áno! Pridať treba k tomu aj to, že ľud je nespokojný. A má aj k tomu veľa príčin, veď je biednejší, ako keď bol poddaným. Volakedy otrokom bol pána svojho. Len on platil porcie. Čo mu štát nechal, to musel dať pánovi. Za pol roka jemu robil zdarma, a pritom všetkom desiatu čiastku úrody dostal pán, druhú desatinu kňaz. Ak vyhľadával pravdu, pán súdil nad nim. Ak zomrel bez testamentu, tretina krvopotného výrobku prepadla na pána. Práva žiadneho nemal. Nikto nezastal ho, lebo do snemu len zemaní posielali vyslancov, a tí veru nedbali o sedliaka. Úrady a riadenie krajiny zemaní mali v rukách. Poddaný jak telom tak aj dušou slúžil pánovi svojmu. Starí otcovia terajších potomkov vedia vyprávať, ak horký bol chlebič otroctva; no ale dodajú k tomu žalostne, že *veru ani teraz nenie lepšie, ako vtedy bolo*; lebo zástoj zemanov *zaujali kazári*. Tito a liberálni riaditelia krajiny nie sú lepší ako bývalí zemskí pánovia.

Rok 1848. docela zmenil pomery. Prestalo poddanstvo. Rovnakí zostali sme všetci. Jednako platíme porcie. (Len že nie priemerne k výrobku). Dľa vypovedanej rovnoprávnosti *všetci mali by sme mať jednaké práva občianske*. Ale to tiež nenie tak. Kým jedna vrstva obyvateľov krajinských požíva práva a prednosti, druhá podobá sa poddaným; lebo len farchy znáša, a to bez uznalivosti a bez odsluhy. Ďalej, dľa vydobudkov z r. 1848 mala by súdiť nad nami jedna spravodlivosť a jeden zákon. Nuž či je tak? Nech každý

sám sebe odpovedá. Jednaké politické práva mala by mať jak zemanská, tak aj občianska trieda. A či je to tak?

Úsvit slobody roztrhal refaze poddanstva, zhodil jarmo z krku zapovrhutej triedy ľudstva a prestal byť rozdiel medzi pánom a sedliakom. A predsa, nikto nemôže povedať, že ovocie slobody, ktorú u nás rok 1848 utvoril, výhodné by bolo pre celý národ. Lebo však nie je opravdove ani slobodný, ani šťastlivý. Jak by sa čudovali starí otcovia, ktorí krv liali za slobodu, keby vstali z mŕtvých, a čuli by, že z poddanstva vyslobodení potomci jejich utisnutí sú, a že pre nedostatok — lepšie rečeno od hladu — vysťahujú sa do Ameriky. Či by nezaplakali nad nami? Či by neľutovali krve, ktorú márne cedili? Či by nepreklínali tých, ktorí zapríčinili nešťastie národa? Či by nepuklo srdce jejich od žiaľu, keby videli, že za súžby, ktoré podstúpili v záujme spásu národa, on, národ je opustený, zmizernený a zožobráčený? Oh, predkovia naši, snite pokojne v hrobch. Nech neruší pokoj tento plač a bedákanie naše . . .

Kto môže povedať, že je národ náš šťastlivý? Zákon síce dal mu slobodu, lenže nepoučil ho, ako má žiť s ňou. Preto zostal dojnou kravou tých, ktorí vedeli a vedia zachádzať so zbrojou práva a zákona. Títo potom klamú, bláznia, prenasledujú, rmútia a zdierajú ho práve tam a vtedy, keď mali by ho brániť a poučať. V terajšej dobe — v dobe slobody a rovnoprávnosti — nie zemaní vyžierajú pospolitý ľud, lebo však oni sami zostali zväčša žobrákmi, *ale kazári*. Od krátkeho času, v chytrosti nazbýjali hrozitanské majetky. Teda noví ľudia, ktorí za krajinu nič nerobili, ktorých predkovia s batohom potľkali sa po krajine a trpeli urážky, zostali statkármi, veľkomožnými a barónmi. Za krátky čas tento mnoho millionov peňazí a státisíce jutár zeme padlo do rúk kozárskych krčmárov, špekulantov a úžerníkov. Odkiaľ pochodí náramný majetok tento? Ako prišli k nemu?

Snáď z neba padli té pozemky a milliony, ktoré z Galicie a z Rumunska dovandrovaní nakmínili? Čoby! Mnoho tisíc kresťanov muselo prísť na žobrátku palicu, aby novomódni krivonosní maďari zbohatli. *Následok toho je, že doteraz jeden million kresťanov vyvandrovalo od nás do Ameriky*. Volakedy sedliak, ako poddaný,

robit na pána svojho; teraz ale ako slobodný občan mozolí na kazára a to v mene práva, pravdy a spravodlivosti. Lenže kazár je ukrutnejší ekzekútor ako bol zeman, lebo tento ešte aj z domoviny vyženie biedneho kresťana.

Kto je taký hlupák, ktorý by tajil, že toto novomódne poddanstvo nie je ovocím liberalizmu? Však on poslal na nezkušený ľud tisíce úžerníkov, krčmárov, špekulantov z Galicie a z Rusie! Zákon a pravda mali vtedy však oči zaviazané. Ba všelijakých zákonov bolo až vyše paroma na papieri, ale o to nik nedbal, že ľud chudobný slobodno zdierajú tí, ktorí zákon šikovne obkráčali. Na poli hospodárskom by sa mal brániť ľud proti zlodejom, ktorí zdierajú ho a vyhánajú do Ameriky. Lenže, kto bude vodcom jeho? Snáď liberalizmus? Oh nie, veď práve on je katom jeho. Vodcom jeho bude *strana kresťanská!* Nech je tak! F.

POLITICKÉ CHÝRY.

Vládna krísa.

Ministerský predseda gróf *Khuen-Héderváry* predostrel jeho veličenstvu aj menoslov tých popredných uhorských politikov, ktorých mienku o terajšom politickom položení jeho veličenstvo vypočuje. Jeho veličenstvo kráľ príde do Budapešti v stredu, dňa 19. t. m., lebo deň narodenín svojich (18. aug.) strávi vo Viedni, aby diplomatický sbor, ktorý mu príde blahoželať, nemusel sa ustávať do Budapešti. Ponevác nasledujúci deň je sviatok sv. Štefana, jeho veličenstvo len v piatok vyslučne mienku pozvať sa majúcich politikov. Medzi pozvanými budú aj predsedovia oboch domov zákonodarstva. Výsluch ministerského predsedu trval vyše hodiny. Popoludní jeho veličenstvo znovu prijal grófa *Khuen-Héderváryho* na výsluchu, ktorý trval asi polhodinu. Za grófom *Hédervárym* boli na výsluchu u kráľa zahraničný minister gróf *Goluchowsky* a minister rakúskeho honvédstva gr. *Welsersheimb*. Gróf *Khuen-Héderváry* po výsluchoch konferoval so zahraničným ministrom grófom *Gofuchowsky*m a popoludní odcestoval na svoje panstvo do *Héderváru*. Tieto dni prišiel ministerský predseda do Budapešte, aby porobil prípravy ku prijatiu osobností pozvaných na výsluch ku jeho veličenstvu.

Menoslov tých popredných politikov, ktorých jeho veličenstvo k výsluchu žiada, je tento: gróf *Albín Csáky*,

predseda snemovne magnátov; gróf Albert Apponyi, predseda snemovne vyslancov; potom gróf Juló Szapáry, Koloman Széll, br. D. Bánffy, Alexander Wekerle, gróf Juló Andrásy, gróf Štefan Tisza, gróf Alexander Károlyi, Karol Hieronymi, Imrich Hódossy a gr. Ján Zichy. predseda strany ľudovej.

Týchto mužov mienku chce znať kráľ o tom, ako by sa dala obštrukcia utíšiť. Csáky, Bánffy, Wekerle, Tisza a Hieronymi sú rozhodne staroliberáli; Szapáry, Széll, Károly a Hódossy sú zase Apponyiho smeru. Veľa záleží na tom, že ktorých mienka bude platnejšia. Ba dnes je už patrné, že obštrukcia vedie sa nie tak pre tie vojenské národné výdobytky, ale všetky tie zmätky sú len pre to, aby staroliberáli nemožných učinili miernejších liberálov. Ide im tedy o panovanie a o chlieb — s krajinou a s vojskom nech sa robí čo chce. Jestli staroliberáli sú v porozumení s obštruantami a majú týchto v rukách svojich (čo je pravdepodobné), vtedy zavďačia sa panovníkovi s tým, že hľa, my staroliberáli sme potrební trónu, bo len my vieme odzbrojiť Kossuthistov. Nuž uvidíme, ako im to pôjde.

Kurs kresťansko-sociálny.

Asi šesťsto horlivých mužov, zväčša kňazov a učiteľov zišlo sa v Budapešti, aby spoločne poučovali a radili sa o tých otázkach, ktoré sa kresťanského spoločenstva za dnešnej doby najpálčivejšie týkajú. Porady tieto trvajú tu tri dni: 17., 18. a 19. augusta.

O začiatku týchto porád podávame túto krátku zprávu: Ráno o 9 tej boli súčasníci prítomní na slávnostnej sv. omši, potom vo veľkej dvorane katolíckeho Kruhu privítal hostí dr. *Alexander Giesswein* vzletnou rečou, v než prizvukoval lásku Kristovu, s ktorou jedine možno riešiť rozličné choroby sociálne. Proti nespravodlivostiam a krivdám, ktoré utlačení znášať musia, máme i my bojovať, ale nie pomstou, nie búrením, lež láskou kresťanskou. Social-demokratí vyhlásili boj medzi triedou nižšou a vyššou spoločenstva. Takýto boj je neoprávnený a nevedie k cieľu. My musíme súhlas utvoriť medzi všetkými triedami spoločenstva, a to máme utvoriť na základe spravodlivosti kresťanskej. Naproti tomu triedový boj prekáža a znemožňuje jednotnú prácu všetkých a predsa písané je: že každé kráľovstvo v sebe rozvadené zahynie.

Práca naša je nie ľahká, úloha veľká, ale na základe toho učenia, ktoré zanechal nám svätý Štefan kráľ, úfame si pomoci Božej a požehnaní k rozkvetu národa.

Po tejto reči mal prednášku gróf *Jozef Mailáth* o kresťanskom socialisme a o kresťansko-sociálnych kurzoch (naukobežoch),

Rečník zaoberal sa odborne s rozoberaním zásad sociálno-demokratických. Poukázal na pôvod socialdemokracie prizvukujúc to, že rozmnoženie sa fabrik a rozličných nástrojov zničilo malý priemysel a narobilo nám delníckych proletárov, ktorých potom kapitalizmus, t. j. veľkým grošom vládnúci podujimatelia vykoristili v svoj prospech. Hlásal ďalej, že v socialdemokracii jesto aj

veľa pravdivého, preto potrebné je dobre obznámiť sa s ňou. Proti tejto socialdemokracii potrebný je nám kresťanský socializmus. Rozoberá potom zásady a účinkovanie kresťanského socializmu. Spomína, že slávnej pamäti pápež Lev XIII. bol v pravom smysle slova kresťanským sociálom. Dokazujúc, že kresťanstvo od svojich prvých počiatkov bolo vlastne sociálnym v tom najvznešenejšom smysle slova. Vyzýva prítomných, aby celou dušou pridali sa k činnosti na poli kresťansko-sociálnych pohybov.

Veľmi peknú prednášku povedal aj dr. *Lud. Helvey* «o obrane dedín». Mestá — tak vravel — máme už nakazené liberalizmom a socialdemokraciou. Dediny sú ešte zväčša čisté od tej nákazy, len škoda, že málo pozornosti venuje sa týmto dedinským pevnostiam. Áno, žiaľbohu, aj katolícke spoločenstvo je tu na vine. My musíme dediny naše brániť najprv z ohľadu mravného a pritom ale aj hmotne máme ich dvíhať a stavať na nohy. K tomuto vznešenému cieľu majú prispieť: kňaz, učiteľ, zemepán, predstavený a ablegáti. Pomôcky sú tu: chrám, škola, missie, nábožné spolky, potravné a úverné spolky atď.

Po reči tejto prihlásili sa k predmetu *Karol Huszár*, *Békefi* a *Franc Skičák* z Námestova. Tento posledný spomenul to prenasledovanie, ako prekážajú finančné direktie výmer nápojov, keď je reč o kresťanskom obchodníkovi. Židovi ovšem dávajú licenc aj protizákonne, a kresťanovi odoberajú ho, tiež protizákonne. Uviedol dva prípady. V jednom meste s 2000 obyvateľmi jesto až 7 krčiem a sú všetko židovské: dľa zákona malo by ich byť len 6. V Ružomberku bolo 15 malých výmerov v zatvorených nádobách. Ten pätnásty bol kresťan, a tomuto odobrali licenc. Darmo sa naprosil, povolenia viac nedostal, následkom čoho základne pokazený obchod svoj bol prinútený predať. O pár týždňov kúpil tento predaný obchod istý žid, a hľa, tento žid bez všetkej ťažkosti dostal na tom istom mieste licenc, kde predtým ho boli kresťanovi odobrali. Proti takýmto, do neba volajúcim krivdám musíme sa jednomyselne postaviť. (Živý súhlas všeobecný.)

Na odpoľudňajšej schôdzi kongressistov rečnil *Štefan Virág*, professor o spolkoch poľno-hospodárskych robotníkov; *Michal Vassary*, banícky naddozorca o domácom priemysle a dr. *Alexander Ernst* o parcellovaní majetkov a o kolonizácii. Ako obyčajne, tak aj po tento raz rečnil dr. *Ernst* odborne, vedecký. Najprv uvádzal číslice o tom, koľko jutár zeme majú v Uhorsku veľkostatkári, a koľko týchto veľkostatkárov je. Číslice ukazujú nám, že skutočne veľmi mnoho zeme, až do 48 procentov celej zeme v Uhorsku je v rukách veľkomajiteľov. Túto okolnosť použili takzvaní agrársocialisti a dokazovali, že v Uhorsku nenie možno chudobnému človekovi kúpiť si zeme, a že tedy treba veľké panstvá podeliť. Otázka je, zdáliž je skutočne pravda to, že v Uhorsku niet príležitosti zeme si kúpiť?

Na toto odpovedajúc dr. *A. Ernst*, zase uvádza číslice, že v koľko pádoch predávala sa zem v rokoch 1896, 1899, 1900 a 1901. Tak na príklad roku 1896 pre-

dávala sa zem v 310.866 pádoch kupopredajnou smluvou, a 15.012 pádoch následkom exekúcie. V roku 1901 vzrástly tieto číslie na 387,004, poťažne na 19.932 pády. Z týchto ohromných číslie vidíme, že nie že by nebolo kde a kedy kúpiť si zeme (bo táto sa u nás tak zhusta predáva ako nikde inde na svete), ale to pravda, že niet spôsobu, ako a začo si zem kúpiť.

Za novších čias ale predsa vážne zaoberajú sa vlády s otázkou kolonizácie. Kolonizáciu prevádzajú, to jest osádzať na nové menšie majetky rodiny bezmajetné: to je výlučnou úlohou vlády. Ale plány vlády o tej kolonizácii sú tak malicherné, že vlastne nič neznačia, žiadnej pomoci neposkytujú a sotva dokážu sa v živote. Lebo hlavnou úlohou malo by byť nielen osadiť ľudí na novo utvorené majetky sedliacke, lež o to by sa mala vláda postarať, aby sa takto osadení majitelia aj udržať vedeli, aby teda za 10—15 rokov neboli prinútení zadĺžiť sa a popredať všetko. V iných krajinách sa ovšem postaralo zákonodárstvo o to, no u nás v tomto ohľade sa celkom nič nerobí.

(Pokračovanie nasleduje.)

Udalosti na Balkáne.

Ruská tlač je vo veľkom pomykove ohľadom toho, že jaké bude to mimoriadne zadostučinenie, ktoré porta dá Rusku pre zavraždenie konsula Rostkovského, ale teraz zdá sa byť istým, že *Rusko nechytí sa zbrane*. Veď turecká porta hotová je dať veľké odškodné famílii zavraždeného konsula, potresce vraha, váliho a všetkých tých, ktorí voľačo premeškali a prisľubi zase, že podobný prípad sa viac nestane. Ruským časopisom sa to síce máli, ale ruská vláda zaiste sa s takýmto zadostučinením uspokojí, lebo novšie chýry, ktoré došli o vražde, nie práve v najlepšom svetle predstavujú zadržanie sa samého konsula. Rostkovsky totiž, ako jedna zpráva oznamuje, bol človek trochu arrogantný a prhký a keď mu vojak, ktorý stál na stráži pri prachárni, nesalutoval, sokočil s koňa a vojakovi za jeho nepozornosť vyfal dve poriadne zaucha. Vojak prišiel do zlosti, schytil flintu a konsula zastrelil. Ruské časopisy veľmi rozhorčene píšu o vražde a hovoria, že sú Turci už ani neni hodní, aby žili v Europe. «Švjet» píše: «Turecko je členom európskeho koncertu a vtedy takéto prípady sa tam udať nesmú, alebo prestalo byť mocnosťou a je len hračkou jeho zvieracích čiat a tak vtedy nemá viac miesta na mape Europey». «Petersb. Vjed.» píšu: «Tu je konečne čas, aby sme vytrepali z Europe tých podliakov, ktorí sa vrhli na jednu cudziu časť zeme ako zbíjajúci vlei a cez päť stotí utlačovali národy, ktoré jak telesnými tak duševnými vlastnosťami nad nich vynikajú. Keď jedna medzinárodná čata mohla obsadiť Krétu, čo by prekázalo tomu, aby bulharská armáda, ktorú by podporovaly medzinárodné čaty, neobsadila Macedoniú? Turecko musí k tomu privoliť, lebo ináč zavesí sa mu na krky vojna, preň posledná na európskom kontinente». «Birž. Vjed.» píšu: «Konsul Rostkovsky bol vždy silným ochrancom krestanského obyvateľstva a preto ho prenasledovali Mohame-

dáni.» Konsula Rostkovského pochovajú pravdepodobne v Odesse, lebo tam leží aj jeho otec, ktorý bol generálmajórom.

O premieňaní sejiva.

Že sejivo s času na čas treba premieňať, to nášmu gazdovi dokazovať netreba. Uzná to, a výhody premeny sejiva zkusil každý. Veď nič tak ľahko nezrodí sa, nezvrhne, ako práve sejivo. Tretí a štvrtý rok už nevydá očakávanú úrodu. I to už zkusili mnohí, že nie každé premenené zrno sa vydarí; hovoria, že mu neposlúžila zem, a pre túto príčinu to niektorí gazdovia zatracujú. Hovoria: zostaňme len pri našom zrne, ono sa už prispôbilo k nášmu chotáru.

Je pravda, že nie každé fajty hodia sa pre každý vidiek a pre každé podnebie. Veď Stvoriteľ všemohúci pre každé kraje stvoril zvláštne druhy, rody rastlín aj zvierat, ktoré sa v tých krajoch daria, v iných ale nemôžu žiť, a prenesené do iného podnebia, vyhynú. Zaiste tropické rastliny, ktoré rastú pod horúcim pásmom, a tiež i zvieratá, nie sú pre naše kraje, lebo im je podnebie (klíma) neprajné. To musíme i pri premene sejiva do povahy vziať.

Každá rastlina má svoje zvláštnosti, tak čo týka sa vonkajšej podoby (morfologie) a vnútornej jakovosti (zvláštnosti fyziologickej).

Zvláštnosti morfologické, vonkajšie, ktoré druh, rod zeliny od iných delia, ako kvet, jeho farba, vzrast listov, forma ovocia atď. Po nich poznávame druh, fajtu, rod zeliny. Tieto sa nikdy nemenia, na vnútornú jakosť, cenu druhu nemajú žiaden vplyv. Tieto znaky pri obilných rastlinách sú veľmi riedke; klas, farba jeho, forma zrna, osti a stebľa, na ktorých sa ukazujú, sú ale tak temné, že len znalec po nich môže poznať druh.

Hlavnéjšie sú vlastnosti fyziologickej, v prírode druhu položené. Tieto sú: plodnosť, jakosť obilia, zretie, vytrvalosť, nároky na jakosť pôdy, otužilosť oproti mrazu a náchylnosť k chorobám. Vlastnosti tieto menia sa dľa podnebia (klímy), jakovosti pôdy a podľa pestovania a obrábania pôdy. Tak obilie, ktoré v teplom podnebí chytro a zavčasu zreje, keď príjde do podnebia vlhkého, daždivého, studeného, ztratí túto vlastnosť. Tiež obilie, ktoré vo vlhkom, studenom pod-

nebí zavčas zreje, prenesené do podnebia teplého, ztratí túto vlastnosť.

Podnebie (klíma) má veľký vliv na zretie obilia, taktiež i na úrodnosť. Pod vlhkom klimou rastlina ďalej a dlhšie rastie, dokým na príklad prejde do klasu, a za ten čas viac vezme potravy do seba, lepšie sa vyvinie a následkom toho má i väčšiu plodnosť. Je to celkom prirodzené, silnejšie a bujnejšie listy, mohutnejšie steblo musí dať i väčší klas. A keď je klas väčší, viac je i zrna na ňom. Klíma účinkuje i na jakosť zrna.

Okrem klímy má veľký vliv na druh semena i pôda a jej obrábanie. Zrno v teplej pôde vyrastené dobré vlastnosti ztratí v zimnej pôde; tiež tá vlastnosť zrna: hodná úrodnosť, ktorá závisí od jakovosti pôdy, lebo len táto ju zapríčinila; v slabšej sile udržanej pôde ztratí sa u zrna, lebo také zrno, ktoré sa v dobrej pôde pri pečlivom obrábaní pôdy dochovalo, je veľmi výberčivé, premazané, a príjde-li do planšej pôdy, ztratí svoje vlastnosti.

Toto vediac, môžeme pravidlo ustáliť, ktoré gazda mú pri premene zrna zadržať, nechce-li byť sklamaným.

1. Zrno na siať nepremieňaj nikdy z teplej klímy, z úrodnej zeme, keď je v tvojej dedine klíma studená, v jaseň sňah privčas napadne a jar je neskorá, a v lete po týždňovej leji i sňah na vrchy napadne. Takáto klíma je vo vrchovatiných stolicách.

2. Zrno na siať nekupuj od kupcov, bárs ako ho chvália, lebo nevieš, z ktorého je kraja; ale kúp si zrno v najbližšom meste na trhu, z takej obce, v ktorej je neskoršie jar, ako u vás, a ktorej je chotár chrbtom k východu a len na poludnie dostáva slnko, u teba však prvej je jar, chotár celý deň osvetľuje slnce,

3. Zbožie na roviny vypestované nesej na vršky, ale premieňaj ho s vypestovaným na vrškoch a sej ho na roviny.

Kupuj na premenu siatia také obilie, z takej dediny, ktorej chotár ani na klíma, ani na jakosť pôdy nie je lepší od tvojho chotára, alebo je aspoň v takom položení.

Najčastejšie musia sa meniť zemiaky na sadenie, lebo tie najchytnejšie sa zvrhajú. A tých počítuje sa na stá rozličných druhov. Kúpili kto väčšiu zásobu na prábu, môže sa ľahko oškodiť; lepšie je len pár kilo zasadiť, a tieto ukážu, či je

hodno ich sadiť. Pre naše Horniaky najlepší druh zemiakov na sadenie je: Max Eyth do hlináčiek, do piesočnatých: Prof. Woltmann Gravenstein. Oba druhy zrejú v septembri, vzdorujú hnilobe a «perenospre infestans». Je to choroba na vňať, že sa jej pleseň chytí obyčajne vprostred júli a vňať vyschne. Tieto dva druhy som vyzkúšal sám a môžem ich odporúčať. Poznámam, že vodnaté, riedke druhy zemiakov nehodia sa do hlinastých pôd, len do piesočnato-hlinastých. Do hlináčky treba voliť druhy tvrdé a neskoré.

Z «Náuky o Hospodárstve».

BESEDNICA.

Dva rekomandované listy jedného zatraceného korheľa z pekla.

Doručil Zaosek, duchovný listonoš.

II.

«Akonáhle má hlavný diabol-inšpektor a revízor korheľov pri bráne pekelnéj od kapuša odobral, za ruku ma pojal a ukázal mi ohnivým prstom cestu, ktorá vedie do V-ho okresu «obzerstvo» zvaného. Na tejto trápnej ceste obkľúčila ma v okamihu nesmierna tma, a v duši ma počalo páliť ako žeravé uhlie. Ohromná táto páľivosť na pyrometri, to jest ohnivom termometri diabla pyrotechnika Asmodeusa, pekelného to kuriča ukazovala desatisíc stupňov. Nesmierna je to horúcosť, ktorá skalú na lávu topila. Tu mi pot vyrazil na čelo a na tvár v kvapkách, ktoré ako žeravé olovo sa mi cedily dolu tvárou; utierať sa ani nedal, bo hneď aj všetko spálil ten ohnivý pot, čoho následok bol strašlivý smäd. Na tejto ceste mne vyznačenej zbadal som zďaleka svetielko ako v hmle sa blišťať; ku tomu som pospiechal ako mucha večer ku zázatej lampe, ktorá jej ku záhube slúži. Tu som uzrel jeden priezračný, ako z hmly a z tiene vystavený dom s nápisom: «Krěma ku večitej žízni». V nej potlkaly sa ošklivé tieňové podoby korheľov s odutými, ohnivými tvármi, s červenými, žeravými nosami, s prsovou vodnackou.

Podoby tieto divo a besno tu zúrily. Samý krik, zlorečenia, kliatby, bohorúhania, zvady, prisahy, plač a zúfalstvo ako čierny, smradľavý výkal, valily sa von z tejto krěmy a vlievaly sa do veľkého, zhnitého, smradľavého a otráveného jazera bez dna, ktoré rozprestieralo sa pred krěmou touto.

Dnuhá v krěme nedostalo sa piť nič; večitá žízeň tu panuje. Hostí s vypálenými ústami a od páľivosti popu-

kanými a na črep vyschnutými jazykmi tu bedákali a pýtali len jednu kvapku vody na obvlaženie svojich jazykov, bo vraj veľmi sa trápia v plameňoch — ale jej nedostali.

Tu aj ten evanjeliumský boháč, pochovaný v pekle lamentoval, a prosil otca Abraháma, aby dovolil Lazárovi, aby si len jeden prst namočil do vody a mu len jednou kvapkou vody jazyk občerstvil. Aj tá jedna kvapka jemu odopretá bola. On dostal odpoveď od Abraháma na svoju inštanciu: «Synku! to ty dobre vieš, že tebe na zemi dobre bolo. Ty si vždy bankety držal, dobre pri hudbe papinkal a znamite si aj pil, drahý šampáner od Muru-a et Comp., červené ohnivé vína a na pochútku «samorodné»; my ho pomaďarčeno voláme, že «somorodni», to jost rmútiť sa, bo keď sa ho ľudia napijú, ono nerozveselí, ale zarmúti zvlášte vtedy, keď do pekla padnú a miesto neho ani len vody nedostanú. Lazár práve vtedy pod banketom lačný a smädný ležal pri tvojej bráne a jeho rany psi lýzali z milosrdenstva, ktorého si to však nemal».

Z toho čierneho, smradlavého, otráveného, zhnitého jazera ohniveho žiadnemu sa nechcelo piť. Zo skaly ale vytekajúcu, čerstvú, studenú vodu nemohol žiadať piť, bo tu s ohnivým mečom a s plamennou metlou stál jedon diabol, a žiadneho ku tej vode nepripustil, aby ju pred očima majúci tým viac smädnom mučení boli.

Pred krémou na lavici vyvaľoval sa krémár, dlhý čas mu bol, bo kšeft mu niako nešiel, a preto sa on aj od žiaľu svíal na tej lavici. Hostia jeho boli síce všetci smädní, ale piť nemohli ani nesmeli, ani nemali čím zahášať žízeň svoju. Kréma táto žiadneho címeru nemala, ako to na zemi mávajú, na pr. «K červenému volovi.»

Tu na tej kréme visel napísaný krátky životopis toho krémára, by každý po pekle vandrujúci mohol si ho sám prečítať.

Životopis tento takto znie:

«Tento krémár zomrel na prsovú vodnačku a na záduch od mnohého pitia miešaných náleviek špiritusových. On každú nedeľu a sviatok pod kázňou a pod sv. omšou ukrýval a obsluhoval v jednej zadnej izbe až do pol noci všetkých lumpov a korheľov z obce. Aby týchto lumpov a korheľov žandári nemýlili, preto mal na zadku vo dvore zariadenú tú tajnú izbicu. A aby oni v nej aj dlho sedeli a mnoho pili, on sám sa hral s nimi v karty. Často behával do slúžnovej kancelárie, by sebe vyžobral dovolenie na muziku v nedeľu. A keď s tanečníkmi dobre na dlho predĺžil policajnú hodinu, on často nalieval do pohárikov aj žandárom, aby o tom mlčali. Aj sa on kedytedy zavďačoval pánom pisárom, keď nejaká bitka huckaním jeho v kréme povstala, aby o tom mlčali, keď by kto trafil žalovať. Preto často roznášaly sa sem a tam plné pletené demyhony, to jest veľké flaše s dobrým fraštackým vínom.

On bol ešte aj priateľským otcom sluhov a mladých lumpov, a miesto kázne v kostole držanej dával im sám spasiteľné naučenie zo siedmeho prikazu Božieho, keď takto zo svojej kazateľnice, zo šenktiša im hovorieval:

«Bol by si ty osol a hlupák, keď by si sebe z otcového a gazdového nevzal na to, čo pre seba potrebuješ; prečo by si sebe aspoň v nedeľu pri muzike nevypil a neužil? Keď máš chudú, zlú chôvu: prečo by si sebe to tajne nevynahradil? Ja ti to, čo donesieš, miesto peňazi odoberiem. U otca a u gazdu vo dvore všeličo najdeš; tu je obrok pre kone, tu sa kde-tu ani nezvidíš, kde najdu slepačie vajce atď., prines to sem, ja to odoberiem a ty si za to vypiješ, zafajčíš.»

A keď už ktorý náležite bol docenganý a podpitý, toho on priateľsky sa opýtal:

— Jožko, Jurko, pravda, ešte vám doniesť z toho lepšieho?

On na čele svojich hostov posmechy robieval a hromžil na vieru, na spolky miernosti, na náboženstvo, na ruženec, na missie až veľmi, na kňazov a zvlášte na kňaza svojej obce, preto, bo on chodieval do jeho krčmy a korheľov napomínal a mládež od nočných tancov zavše zdržoval.

Ponevác mnoho nespravodlivých vecí sa v jeho majetku nachodilo, s tým on do domu svojeho nedoniesol požehnanie, prišiel na bubon, následkom toho od žiaľu ochorel a zomrel. K čomu bol zvyklý na zemi, to on sprevádzal aj v pekle. On v pekle sebe zase vyarendoval krčmu, a síce na veky, bo rátal že v pekle mávajú ľudia ustavičnú, večitú žízeň a preto že oni budú piť na veky; ale strašne sa sklamal, kšeft mu tu niako nešiel, ani nemohol viac ľudí kaziť, ani nemohol vypovedať árendu, bo on na veky platný kontrakt podpísal, a síce vlastnou krvou a so zratou svojeho dušného spasenia. Preto on teraz v pekle tak ručí, horekuje a bedáka.

On nechal po sebe na zemi tri dcéry, ktoré dostaly deti, ale manželov nie. Zlý život a príklady zlého otca, jeho špatná pohoršlivá papuľa boly príčinou záhuby dcér. Jedna z nich už sedí tu v pekle pod oknom svojho otca. Ona chcela svoju časnú haňbu zratenej svojej poctivosti zakryť; dopustila sa druhého zločinu: mordárstva na svojom malom dieťati. Teraz vo večnej haňbe je odsúdená k tomu, že musí svoje vlastné dieťa jiesť a po kusoch so zubami ho trhať, a keď ho už cele zjedla a prehltla, ono sa jej zase pred očima objaví, a znovu ho po kusoch musí jiesť, a to tak opakuje celú večnosť medzi plačom, v haňbe a zúfalstve. Aj zlorečí otcovi, ako pôvodcovi jej večného nešťastia, preklína ho, aj ten deň a hodinu, v ktorú ju splodil a cez okno ohnivé sliny besnoty na neho hádže.

Hovorí sa, že už aj tie druhé dve dcéry sú na ceste do pekla.

Tomu krémárovi jeho riadni hostia vystavili z povďačnosti na cintoríne jeden obrovský pomník, veľký kríž z ťažkého čierneho amerického mramoru. Kríž tento svojou veľkou farchou nielen telo jeho v hrobe privalil, ale nesmierne tlačil aj dušu jeho v pekle, preto, lebo nielen že dovolil svojim hosťom svätému krížu, — pred ktorým i samé peklo sa trasie — zlorečiť, ale aj sám zneuctoval sv. kríž a zlorečil mu, na ktorom kríži Kristus Pan ľudí vykúpil. A potom aj on kazil a hubil duše ne-

smrteľné, zá ktoré Spasiteľ na kríži toľké muky podstúpil a trpel, a krémár tento tie drahé duše odvádzal od kríža a privádzal ich ku diabľovi. Teraz jeho riadnym každodenným, večitým hosťom je zúfalstvo.»

U nás v pekle to nenie nič nového, keď na ohromnú páľčivosť bezprostredne nastúpi v jednom okamihu zima ohromná. Ponevác tu pred krémou počala ma neobyčajná zima triasť, až mi zuby klopotaly, a ja som nahý bol, bo šaty, ktoré mi pri smrti dali, zostaly mi v hrobe, prinútený som bol zohriať sa ísť ku ohňu, ktorý v kréme horel. Ako moje zamrznuté ruky som priložil ku ohňu, cítil som ku mojemu podiveniu, že oheň tento nehreje, nepáli, ani nesvieti, keď kto ku nemu sa približuje, ale strašlivú zimu zo seba vypúšťa tak, že v okamihu mi ruky zamrzly a celkom ľadom pokryté zostaly. Pritom všetkom ten oheň žerie a páli ako sol, ocot a vitriol na čerstvej rane.

Vystúpiac z tejto krémy do poľa, aby pri jej ohni nezamrzol, zbadal som v otvorenom, širokom poli, na ktorom ani stromu, ani bylinky nebolo vidieť, jedného tučného, plecatého sluhu s hrubou hlavou. Ruky jeho byly mäkké ako perina. On stál tu v košeli, mal zem obrábať, nemal ale žiadneho náradia roľníckeho v rukách. Zem bola zamrznutá a ku tomu bola aj noc. On tu mal kopať zem a sadiť rastliny do nej, aj mal zem úhoríť. To ale musel všetko s holými rukami robiť, keď sa chcel pokrmu dochovať a najesť a ku tomu ešte aj nejaké rúcho sebe zaopatrit.

Dobré časy, pekné dni ku prácam už pominuly; tam kde stál, bola tma a zima. Teraz on hladuje a s rukami hrabe v zemi na veky a ku ničomu to nedoviedie. To je ten sluha lenivý, ktorý hrivnu svojego gazdu do šatky zaviazal a nič nepracoval, vždy vysedával v kréme. Gazdovi veľkú škodu so svojou lenivosťou narobil. On len veľký plat, dobrú chôvu a málo, skoro nič pracovať žiadal. On aj iných sluhov kazil, ku zlému nahováral a kradnúť ich učil.

Aj mnohých gazdov som videl na tom poli okolo krémy s prstami zem hrabať po tme a v zime. Oni tiež vysedávali po krémách, keď byly časy ku prácam. Teraz už, keď deň pominul a nastúpila večná noc, bez úžitku a márne pracujú. Trpia večný hlad a smäd. Pochodili ako svrček, ktorý celé leto nič nerobí, len si vyhvizduje, nič na zimu neshromažďuje a tak potom preto v zime mrzne a hladuje.

Z mojeho písania nateraz je už dosť, bo tu človeka netrpia dlho na jednom mieste. Pečiatku na liste prstami nerozlamujte, ona strašlivo páli, je z tej smoly a sirky, do ktorej v pekle duše padajú. Prsty by vám hneď na uhol zpálené odpadly.

Váš zatracený kamarát

Jano Žižnivý.»

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše byly korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Kreššana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme ct. čitateľov, aby jedon každý pousiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt' roka	1 koruna

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Kreššan» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Pät' dní roku 1900 v Ríme.

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putevavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdu opísané, čo všetko radostného zkusili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 4 korún s poštou 45 halierov, 50 výt. 18 kor.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým nepravostiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

Narodeniny jeho veličenstva kráľa. Dňa 18-ho augusta slávil jeho veličenstvo náš kráľ 73-ročné narodeniny. Narodeniny kráľa zasvätili sa po celej krajine; v Budapešti v Matiašovom chráme odbývaly sa slávnostné služby Božie, na ktorých zastúpená bola vláda a predstavitelia všetkých vrchností. Omšu slúžil knieža-primas kardinál Vaszary.

Otvorenie nového mostu na Eskü-téri. Počas najbližšieho pobytu kráľa v Budapešti ustália deň a poriadok

slávnostného otvorenia nového veľkolepého dunajského mostu, ktorý z Eskü-téru spája peštiansku a budínsku stranu hlavného mesta. Pravdepodobne je, že slávnosť otvorenia bude dňa 1. októbra za prítomnosti kráľa a viacerých členov kráľovskej rodiny.

Iadovec. Dňa 14. augusta v obciach Spišskej Starej Vsi a Ó-Major padnul veľký Iadovec, ktorý zapríčinil veľkú škodu.

Strajk v Anine trvá ešte vždy; 5300 robotníkov nepracuje, a síce 1800 v železodielňach a 3500 v baniach. I kuriči, strojnici a delníci pri kazánoch hrozia zastaviť prácu, aby prinútili správu urobiť ústupky strajkujúcim. Jestli by i tito zastavili prácu, tak spoločnosť utrpela by ohromné škody, lebo voda zaliala by bane. Správca baní upozornil síce robotníkov pri strojoch, že zastavením práce pri strojoch vystavia sa fažkému trestu (žalár od troch do šesť rokov), ale táto hrozba bude marná, jestli správa neurobí ústupkov strajkujúcim.

Zúrivý «liberalizmus». Vládne orgány po tieto dni zaujali nemovité majetky Redemptoristov v St. Nicolas. Brány kláštora otvorili násilím, potom však odviekli reholníkov v putá okovaných. Obecenstvo hlučne protestovalo proti takej prehnanej divokosti, ale proti sile bolo bezpomocné.

Vrchol hlúposti. Jak ďaleko do urážlivej hlúposti môže zabrdnúť domýšľavosť vojenských dôstojníkov, na to ukazuje neslýchaný prípad, udavší sa nedávno v Nemecku. Jedného staršieho dôstojníka, generála, boli nedávno preložili na novú stanicu. Generál má byť znamenitým vojacom. V tom istom meste je i veliaci generál, — tomu preloženému predstavený, — ktorého žena bola už dávno známa pre nesnášanlivú sprostú pýchu. Náhodou mal generál v meste, kam ho preložili, brata, učiteľa. Samo sebou rozumie sa, že bratia spolu obcovali. Toto však rozčulilo ženu veliaceho generálovu. Ako sa môže — sršila sa ona — shovárať jeden generál s jedným obyčajným učiteľom! to je vraj urážkou vysokého dôstojníckeho postavenia...! A popudzovala proti generálovi do tých čias, kým generála z pokuty za obcovanie so svojim-bratom učiteľom zase nepreložili. Je to úžasné! Jeden učiteľ osoží ľudu viac, než desať generálov a taká generálska babizňa vidí v učiteľovi predsa čosi nižšieho a lichejšieho, tak nízkeho, že jeho spoločnosť nie je dôstojná jedného generála. A generálovej babizni dajú sa vodiť za nosom vífazní páni z vojenskej správy, — a sami prikryjú na to, že veru áno, že učiteľ je čosi horšie než — vojačisko. — Chválabohu, nestalo sa to u nás, ale v Nemecku, kde u vojska panuje ešte vždy ten kastovnícky a panovačný duch, ako pred dvesto rokami. Veď v Nemecku stalo sa nedávno i to, že jedného dôstojníka vyhodili zo služby len pre to, že si vzal za ženu dcéru jedného poddôstojníkovu! Ľudová myšlienka, príjd' kráľovstvo tvoje!

Chorela nostras sa zjavila okolo Vacova; niekoľkí už aj zomreli. Minister vnútra nariadil prísne opatrenia proti šíreniu sa cholery.

Podvodný židovský advokát. Armin Kuffler, advo-

kát v Pešti, syn ružomerského kupca V. Kufflera, švindloval tak dlho, kým mu polícia neprišla na stopu. Padelal totiž zmenky na meno svojho otca a na meno fitmy Nemes a Lévy a žil v posledné časy vôbec len z podvodu.

Koľko rečí vyprávajú panovníci? Dľa latinského porekadla, ktoré hovorí, že: kto koľko rečí rozpráva toľko je hoden, medzi panovníkmi Európy je najhodnejší jeho veličenstvo Franc Jozef I., lebo toľko rečí, jako on, nerozumie žiaden kráľ. Ešte viac rečí rozumela jeho nebohá manželka Alžbeta, ktorá nielen že všetky reči jej poddaných vypravala, ale ešte i francúzsky, anglicky a španielsky znamenite vedela. Podobne mnoho rečí vie rumunská kráľovná Alžbeta, ktorá jednako pekne píše rumunsky, nemecky a francúzsky a vypráva anglicky, španielsky, taliansky a rusky. Medzi panovníkmi nasleduje po našom kráľovi kráľ grécky, ostatný medzi všetkými je turecký sultán, ktorý mimo svojej materinskej reči rozumie len francúzsky.

Nehoda turistov v Tatrách. Zo Smokovca oznamujú, že po tieto dni našli pri Zelenom jazere mrtvolu turistu Vladislava Lustgartena z Krakova. Lustgarten chcel vyjsť ešte s dvoma turistami na lomnický štít. Títo dvaja sa tiež ztratili, dosiaľ ich nenašli.

Za more. Napriek všetkým útrapám, ktoré našich vystahovalcov v Amerike očakávajú, uteká náš ľud do tejto cudziny vždy vo väčších a väčších zástupoch. Najcitlivejšie dotknuté sú vystahovalectvom i teraz naše východné stolice. Za mesiac jún vybralo si cestovné listy v Šariši 489 ľudí, v Berežskej 488, v Zemplínskej 365. Z celej krajiny odišlo za ten istý mesiac s vedomím vrchnosti 5377 ľudí do Ameriky. Utrácame teda pre Ameriku stále viac a viac.

Zo Spiša. Spišská stolica vydala nariadenie, dľa ktorého z ohľadu všeobecného poriadku, mravnosti a zdravia je v celom Spiši zakázané, aby také deti, ktoré ešte nemajú 15 rokov, v krčmách sa zdržiavali alebo na verejných tanečných zábavách účasť vzali. Ten krčmár alebo riaditeľ tancu, ktorý niže 15-ročným deťom dovolí v krčme alebo na tanci byť, taktiež ten rodič, ktorý by svojim deťom niže 15 rokov dovolil v krčme sedieť alebo pri tanci byť alebo ich na také miesto so sebou vzal, až do 100 korún pokutovaný bude. Tá pokuta sa na obecnú základinu pre chudobných má obrátiť. To stoličné nariadenie už aj minister potvrdil. Obecní predstavení majú prísne naložené, aby pozor dávali na to, žeby sa krčmári a rodičia dľa toho držali.

Vystahovaleckého agenta chytili zase v Abaujskej. Volá sa Henrik Schwarz. Sviedol totiž dvoch hospodárov. Ignáca Ďorda a Ondreja Ščerbáka z Dubrovky a sadnul s nimi na vlak. Konduktor, na agenta upozornený, Henrika Schwarza poznal a chcel ho i s tými dvoma hneď oddať súdu, Schwarz chcel konduktora podplatiť, ale marne: žandarmeria sa ho zmocnila. Soznal, že od Ščerbáka a Ďorda vydrel po 400 korún. Zavreli ho na 15 dní do väzenia a pokutovali na 100 korún. — Rodáci chráňte sa takýchto šudierov.

Konec jedného millionára. V obci Medgyesháza v aradskej stolici stala sa hrozná udalosť. Jeden rozhorčený človek, ktorý prišiel o všetko, zastrelil svojho zkažiteľa. Na Dolnej zemi všade znali veľkostatkára a viacnásobného millionára. Leopolda Ujhelyiho, ktorý svoje role a svoje summy nadobudol tak, že sto a sto ľudí vyviedol na nivoč; slovom bol úžernikom a to tým najnebezpečnejším. Ako takého znali Ujhelyiho nielen v Hódmezővásárhelyi, kde býval, lež takmer po celej krajine. Pri svojich obchodoch mal aj veľa pravôt; neni tomu dávno, čo pre akúsi krivú prisahu dostal poldruha roka väzenia, ktoré si millionár Ujhelyi aj odsedel v Segedíne. Teraz nenasytného lakomca stihla smrť. Tieto dni šiel do obce Medgyesháza na licitáciu. Cheľ odpredať jedného

svojich peňazí nadobudol si tak, že na licitáciach za lacné groše skupoval pozemky, ktoré potom draho predal. Tak pred niekoľko rokmi v Čongrádskej na jednom odkúpenom statku zarobil dvestokrátisíc korún. Na svojich statkoch nedržal ani správcu ani žiadneho gazdovského úradníka. Od rana do večera sám vybavoval všetky písobné záležitosti spojené so spravovaním svojho majetku. Millionár žil veľmi jednoducho. V hostinci ho nikdy nevideli; svoju stravu nosil vždy so sebou. V segedínskom väzení, kde ráz sedel, žil len na mlieku a na chlebe. Mäsité pokrmy sú vraj — ako hovorieval — nezdravé. Ujhelyi žil 58 rokov.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdáľž je spoľahlivý ten alebo onen *ústav*

Príchod minist. predsedu gr. Khuen-Héderváryho v deň zadakovania do krajinského domu.

V čiernom klobúku gr. Khuen-Héderváry, v slamenom klobúku ale Ludvik Láng, minister obchodu.

svojho dlžníka, ktorý mu bol dlžen 14.000 korún. Nešťastný dlžník, malý statkár Ján Márík prosil a modlikal sa mu, aby mu ešte dal pokoj a dal mu krátky termín, veď svoje peniaze dostal už od neho v úrokoch, teda nemôže mať ztraty. Zatvrdilý úžerník však neznal milosti, na čo rozhorčený dlžník v zúfalom položení vytiahol revolver a strelil na Ujhelyiho, ktorý zomrel na mieste. Vraha zatkli a odviekli na štátne zástupníctvo v Arade. Zo Segedína oznamujú: Jána Marika, vraha Leopolda Ujhelyiho, štátne zástupníctvo z vyšetrovacieho väzenia pustilo na slobodu. Marik hneď po spáchanej vražde sám sa oznámil a vec udal tak, že Ujhelyiho doniesol o dvadsaťtisíc korún. Marik nie je chudobný človek, má majetku v cene asi 60.000 korún. Ujhelyiho mrtvolu úradne sekcurovali, potom ju položili do jednoduchej drevenej rakvy a odviezli do Budapešti. Zavraždený tu má troch synov a jednu dcéru a tu bude pochovaný. Majetok Ujhelyiho páči sa na 10 millionov korún. Má statky v Bácske, v Čanádskej, Ungskej a Šopronskej. Väčšiu časť

sprostredkujúci požíčky? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požíčky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požíčku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» v Budapešti, ktorého cieľ a podmienky medzi našimi dnešnými oznamami možno čítať.

Vytvorenie murínov z americkej maríny. Oznamujú z Washingtona, že vláda naložila, aby z vojenského námorníctva odstránili všetkých černochoch. Dosiaľ asi 500 murínov slúžilo na amerických vojenských lodiach. Vláda ich preto musí odstrániť, lebo biele mužstvo nechce s černochochmi slúžiť, bitky sú ustavičné, čo veľmi kazí disciplínu.

Pohrab obetí parížskej katastrofy. Z Parížu oznamujú: Z tých nešťastníkov, ktorí prišli o život pri požiaroch parížskej podzemnej železnice, 65 dali pochovať

patričné rodiny, 19 ľudí ale pochovalo mesto Paríž za veľkej smútočnej slávnosti. Pohrab devätnástich mŕtvých odbýval sa v kasárni Cite, kde sa shromaždilo obrovské obecenstvo. Präsident Loubet dal sa zastúpiť, ministerský predseda Combes s viacerými ministri prišiel osobne a povedal aj smútočnú reč. Vo svojej reči vyslovil sústrasť francúzskej vlády. Takéto nešťastia — povedal ministerský predseda — žiaľbohu stihajú obyčajne chudobný robotnícky ľud, lebo ľudská spoločnosť veľmi často menej si cení život než zemské majetky. Vláda nakoľko to bude možné postará sa o to, aby ochrana života ľudského bola lepšia. Smutný prípad zaiste neostane bez účinku a premávkové spoločnosti nebudú smieť dbať len o svoj zisk, lež aj o bezpečnosť cestovateľov. Vyšetovanie ukáže, kto zavinil katastrofu a vinníci trestu neujdú. Po reči Combesovej pohnul sa dlhý pohravný sprievod. Rakvy zaviezli z čiastky do kostola St. Germain, z čiastky do chrámu Notre Dame, kde ich vysvätili a potom na mestskom cintoríne pochovali. — Novšie aj portugalský a španielsky kráľ a nemecký cisár vyslovili sústrasť präsidentovi Loubetovi nad veľkým nešťastím.

Výbuch Vezuva. Z Neapolu oznamujú: Na krátere Vezuva utvorily sa trhliny. Výbuchy sú veľmi prudké a správa observatoriuma nemôže sa sblížiť ku kráteru. Láva pravdepodobne spustí sa dolu južným svahom vrchu.

Záležitost nešťastného maršu pri Bileku. Oznamujú z Viedne: Vojenský úradný časopis teraz sdeľuje tie poriadky, ktoré vojenská vláda porobila pre známe nešťastie, ktoré udalo sa na manevroch pri Bileku. Z aktívnej služby prepustení a pensionovaní boli: generálmajór a veliteľ šiestej vrchovej divisie Alfons Dragoni, veliteľ 12. pluku Štefan Török a k nemu pridelený podplukovník Grünzweig. Nadporučík 12. tého pluku Ernest Ehmayer za cieluprímerané poriadky porobené počas maširovania dostal pochvalu. Tento nadporučík totiž počas maršu, keď videl nebezpečie, pod svojim velením stojacú stotinu zaviedol do chládku, kde ostal až do večera. — S pensionovaním vinných dôstojníkov ale vec neni ešte vybavená, lebo vyšetovanie je ešte vždy v prúde a jaknáhle sa ono skončí, výšspomenutí velitelia budú sa museť zodpovedať ešte aj pred vojenským súdom.

Po husársky. V istej kaviarni vo Vacove zabávali sa honvédski husári-officieri. Nadporučík Samarjay okolo polnoci chcel odviešť kassírku, ale kaviarnik — len vzhľadom na zákaz polície, teda aby nebol pokutovaný — postavil sa proti tomu. Z toho povstala zvada, officier fľasol kaviarnika, tento búšil officiera do prs a ušiel. Na

druhý deň došiel officier bez šable, ale s paličkou v sprievode dvoch súdruhov a ubil kaviarnika tak, že zo 17 rán krvácal. Dľa druhej zprávy, medzi officiermi, kaviarnikom a tohoto ľudmi bola tuhá ruvačka, ale šable zvfázily a toto by lepšie vysvetlovalo tých 17 krvácajúcich rán, ako jazdecká palička alebo jazdecký bičik. Afféru oznámili veliteľstvu pluku a vyšetovanie je zavedené.

Tyfus v jednom pešom pluku. Zo Segedína oznamujú: V 46. pešom pluku, ktorý pri Magyar Székosze drží manévre, vypukol tyfus. Epidemia povstala z čiastky od zlej pitnej vody, z čiastky od toho, že mužstvo dostalo sa na veľmi nečisté miesto a nútené je spávať pod holým nebom. Choroba sa veľmi šíri. Nemocných odvážajú do Temešváru.

Spoločná púť do Lurdu. Dňa 4. októbra, to jest vo sviatok Svätého Ruženca pohne sa krajinská púť na milostné miesto blahoslavenej Panny Marie, do Lurdu. Duchovný vodca: velebný pán *Ján Simonsics*, farár, *Szoblahó* (Trencsénm.). — Odchodí dňa 25. septembra a nazpät príjde dňa 10. októbra. — *Smer cestovania*: Budapest, Fiume — Velence — *Milano*, Genua — Nizza — *Marseille* Toulouse — *Lourdes* — Tarbes-Cette — *Genva* — *Milano Pádua* — Velence — Fiume — Budapest. — *Ceny pre vútňikov*: I. trieda 490 korún, II. trieda 370 korún, III. trieda 210 korún s najlepším osem dňovým zaopatrením, III. trieda bez zaopatrenia 190 korún. — *Processia* zabaví sa po jednom dni na týchto miestach: *Milano*, *Marseille*, *Genua*, *Pádua*. V Lurde pobudne ale za štyri dni. — S vysvetlením a programom vďačne poslúžia: velebný pán *Ján Simonsics*, farár, *Szoblahó* (Trencsénm.) a pán *Ján Beszedits*, *Budapest*, VIII., Práter-u. 65. I., 16.

Oznam.

Náš vrelemilovaný velebný pán páter *Zaosek*, jakozto veľký dobrodinec chudoby, svoje diela «**Tridsaťročné jubileum farárskeho uradovania**» a «**Odrobinky svatby kani galilejskej**» obetoval čo milodar na sriadenia nového kostola Lutišského.

Úctive tedy prosím všetkých dobrodincov chudoby, aby skrz zaopatrenie týchto poučno-zábavných knižočíek, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohlí. — Kto má dobré srdce a chudobu miluje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdy*» v našom milom «*Krestane*» dopisuje.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo.*»

Láskavé príhlasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincov sa modliť budem.

S hlbokou úctou sa značím *Ján Greben*, farár.

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «**Kisbirtokosok Országos földhitelintézet**» *Budapest*, V. ker., **Géza-utcza 2. (svoj dom)**. Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomozeno stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predoslých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskeď, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5⁰/₁₀₀ a na 4¹/₂⁰/₁₀₀-tové požičky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

DOPISY.

Z Nitrianskej.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velavážený Pán Redaktor!

Ráďte byť tak láskavy, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kreštane» uverejniť.

Komu česť, tomu česť! Dnes je to už veľká zriedkavosť medzi väčšími pánmi, aby v domácnosti svojej nábožné zvyky zachovávali. Tým radostnejšie sa týka srdca človeka, keď vidí, že predsa nachádzajú sa ešte aj medzi panskými rodinami také, ktoré nadovšetko ctia si náboženstvo a to aj verejne pred celým svetom dokazujú. Takáto panská rodina je aj *baróna Leopold Wattenwyll* v Borovciach. Táto hlbokonábožná rodina dala si svojho syna Ericha do škôl kreštanských školských Bratov v Urmíne, kde učení mnísi ho v nábožnom duchu už od mala vychovávajú. Dňa 27-ho júla pristupoval malý barón po prvý raz ku svätému prijímaniu. Deň tento bol slávnostný, lebo krásne ozdobený chrám bol preplnený nábožnými veriacimi. Prítomní boli tu aj okolití páni farári, a najsv. Sviatosť vysluhoval chýrny profesor ostrihomský *dr. Ottokár Prohászka*, ktorý veľmi vzletnú reč upravil na prijímajúceho a na prítomných, tak že sa nejednému oči zarosily. Malý barón v sňahobielom damaškovom obleku pristupoval k stolu Pána a za ním hneď jeho rodičia aj stará matička tiež pristupovali k svätému prijímaniu. Bol to tak milý, dojímavý pohľad na nábožnú túto pánsku rodinu, že ľudia začali tichúčko slzy si utierať a vysielali k nebesiam vzdychy nábožné, by nám Boh čím viac tak príkladných rodín ráčil dať. Na slávnosti tejto bol prítomný aj p. farár lopašovský *vp. Ferdinand Sándorfi*, o jehož horlivom účinkovaní dočítal som sa v «Ny. Szemle» nasledujúce: «Lopašov vzdialený od železníc, obývaný asi 1000 dušami, tvorí teraz voprawdu a — robí jeden veľký «spolok». Jestu tu, úverný, potravný, výšivkový spolok, čítací kruh, aj ovocie a vajcia spoločne si odpredávajú. Najnovšie založili sklad na obilie. Ten bude stáť do 24-tisíc korún, k čomu vymohli si od ministra 8-tisíc korún štátnej podpory. V tejto budove budú umiestnené hlavnejšie oddiele spolkov. Do úverkového spolku splatil už ľud na účasť a ako vklady do 100-tisíc korún; obrat potravného spolku bol vlni 60-tisíc korún. Správa dáva svoje honoráre členom nazad na taký spôsob, že na pr. tretieho roku vzala 40 členov do Kečkemitu, vlni boli v Prešporke, toho roku idú do Žiliny. Potravný spolok rozdal medzi kupujúcimi 600 korún, toho roku ale už 800 korún, krome toho všetkých členov (202) dal assekurovať do «Kraj. pomoenej pokladnice.» Tu je každý človek oduševnený za spolky svoje. Odkedy tak blahodarne pô-

sobia tu spolky, odvtedy všetci «cudzinci» odpaprali ďalej, popredajúc všetko, tak že dnes je obec už čistá, pozemky, domy, krčmu vlastní len domorodci. O tejto obci platí doslovne to, že je jeden ovčinec a jeden pastier, lebo od piatich rokov vybralo sa ztadiaľ 7 rodín iného vierovyznania. Ale nemyslite, že šli do Ameriky. Paroma! ba šli ďalej kšeftovať do takých obcí okolitých, ktoré sú ešte nie «nakazené» spolkami. Protivníci spolkov hromžia a vykrikujú zle-nedobre na spolky a na vodcov ich. Ale pritom predsa nevedia ani len jediný príklad na to, že by z tých — z mozolov ľudu ztučnelých užerníkov bol kto kedysi venoval dačo na všeobecné dobré ciele alebo na pozdvihnutie hmotného, ači duševného dobrobytu ľudu. Kto je nepriateľom spolkov, nechže si tieto riadky prečíta.

Považan.

Trenčín-Makov.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Vel'actený Pán Redaktor!

Ráďte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kreštane».

S opravdovou duševnou radostou sdeľujem Vám a cteným čitateľom nášho milého «Krešfana», že dňa 10. augusta, v pondelok po obede o 4. hodine došli k nám dp. misiónári: P. rektor Jozef Tomašek, P. Ševčík a P. Pelepil, otcovia rádu sv. Alfonsa Maria a Lignori, ináč zvaní redemptoristi, to jest vykupitelia, lebo slovo Redemptor tolko znamená, čo Vykupiteľ, a ctihodní otcovia títo tiež vykupujú, vyslobodujú dušu hriešnika z večného zatracenia.

Drahý náš pán kaplán, Karol Miššik išiel im do Čace v ústrety, my ale sme ich pri moste v slávnom sprievode čakali.

Ovečky poslúchli hlasu svojho — o duševné spasenie všetkých farných dietok starajúceho sa — duchovného otca, miestneho dp. farára Jozefa Križana, lebo takrečeno všetci farníci, nadovšetko ženské sa sišli, aby misiónári vítali.

Spomenutia a chvály hodné je, že školských dietok vyššie 100 sa zúčastnilo pod vedením pána učiteľa Jána Svobodu.

Môžem povedať, radostný bol tento zástup, ktorý u svätého križa očakával misiónárov.

O 4. hodine strelbou značili, že sa misiónári bližia, zavznely v peknej harmonii zvony, o chvíľku z parádneho hintova dp. farára turzovského Juliusa Lonszky, zostúpili misiónári, ktorých odprevádzali dp. kapláni: Štefan Stolarik, Gejza Schmid, Celestin Tichý, Lendvay a iní.

Miestny pán farár s peknou rečou privítal misiónárov, ktorá reč na veriacich taký dojem urobila, že každé oko radostou slzilo.

Potom sme išli so spevom do chrámu Božieho, ktorý sa v novote od krásy a čistoty ligotal.

Sami misiónári sa osvedčili, že už dávno mali vchod do tak slávneho a čistého chrámu.

Po modlitbe oznámil ľudu dp. rektor, že sv. missie započnú sa večer o 6. hodine.

Spomenul som, že chrám Boží sa v novote ligotal. Koho je to chvála?

Na krátko odpoviem. To je chvála miestneho dôst. pána farára Jozefa Križana, veleb. pána kaplána Karola Miššika a veriaceho ľudu, ktorý složil peniaze, obete svoje, aby dom pána bol skvostne ozdobený.

Čo velebný pán kaplán k nám došiel, veľké premeny sa staly. Nechcem tu obsérne všetko spomínať, len to, že máme tak skvelý chrám Boží a sv. missie, to jeho horlivosti pripísať musíme.

Ako je to pekne, keď kaplán v prospech ľudu, ku cti a chvále Božej účinkuje, farár ho v práci napomáha, kaplána oduševňuje!

Takéhoto účinkovania výsledok je skvelý, ako to tu u nás na Makove vidíme.

Buď Bohu chvála, že chrám Boží náš makovský v celkosti obnovený stojí!

Už roku 1898. bol chrám Boží náš po prvýkrát renovovaný, a síce hlavný oltár a kazateľňa. Roku 1897-ho bočné oltáre v cene 1600 korún, celá renovácia aj so skvelou zástavou spolku sv. Ruženca a s processiónálnou sochou, ktorej v kráse na okolí páru niet, v cene 2800 korún, spolu 4400 korún.

Tohotoročná renovácia s popravením organa, freškovými dvoma oknami a so sochou sv. Antona stála spolu 3000 korún, a tak k chvále a sláve veriaceho ľudu trenšiansko-makovského, ačkoľvek by sme to so zlatými písmenami chceli v milom našom «Kresťane» na večnú pamiatku zaznačiť, že na chrám Boží makovský od roku 1898—1903 obetovali 7400 korún! Otec nebeský nech živí tento ku cti a chvále Božej tak veľkú summu obeťujúci veriaci ľud!!

V svätyni hlavný oltár je gotického štýlu, hore na stene sochy sv. Petra a Pavla. Obraz vyobrazuje svätého Štefana kráľa, jeho krajinu uhorskú do ochrany blahoslavenej Panny Marie odporúčajúc. Obraz je pekný, sv. koruna a címer vlasti našej dobre sa vynímajú, tvár bl. Panny Marie, jako aj anjelov radosť značia, na boku stoja sochy sv. Imricha, syna sv. Štefana kráľa, sv. Alžbeta, patrónka chudobných vdov a sirôt.

Na pravom boku vo svätyni stojí nová, krásna socha sv. Antona, ktorý v pravej ruke na knihu drží milostivé dieťa, ktoré skrze neho chudobným udeľuje chlieb.

Nápis nad sv. Antonom zneje:

«Daruj obeť na chlieb sv. Antona pre chudobných.»

«Čo sa komu ztratí, to mu sv. Anton navráti, keď ho o to prosí.» — Na soche na spodku je nápis:

«Pamiatka od Ferdinanda Turčik a jeho manželky.»

Svätina je celá jemne maľovaná, steny a kazateľňa fresko-mramorizované, okná z fresko, v podobe tepicha, pekne složené. Že sa svätynia tak pekne vyníma, to terakotovej dlážke možno ďakovať.

V hlavnom hajove stoja 2 bočné oltáre; na pravej strane v oltári je socha Božského Srdca, na ľavej socha bl. Panny Marie lurdskej.

Pekná je krížová cesta a hodvabná zástava Ružencovej Panny Marie.

Pred hlavným oltárom strieborná, pred bočnými oltármi sklenené červenasté lampy horia, luster je primeraný kostolu.

V svätyni je nápis:

«Dom môj je dom modlitby.»

Sdelili sme vám radosť našu, aby vzdialení občania naši, ktorí pri sv. missiach prítomní byť nemôžu, tiež radosť čerpali a sa dozvedeli, jak pekný je chrám náš.

Dopis môj nemôžem dokončiť ináč, aby som ešte raz ne zvolal:

Nech žijú naši duchovní, a síce dp. farár Jozef Križan a velp. kaplán Karol Miššik!

Nech žijú dp. missionári!

Nech žije ľud veriaci makovský!

Pri všetkom ale buď pochváleno najsv. meno Ježiš!
Amen. Sch.

Pešťbudin.

Prevelebný Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresťane».

Z púti peštianskych slovenských katolíkov.

My peštianski slovenskí katolíci mali sme príležitosť v tomto roku už po tretí krát jedon s druhým obznámiť sa, aby sme mohli nejaký ten celok (družstvo) utvoriť si, kde by sme sa aj o nejakých novotách a pokroku duševnom pomocou skladania sa po 2—4 hal. nás tak chudobných slovenských delníkov; vynasnažovali sme sa tedy jedon druhého silou-mocou oduševňovať za to, žeby sme čím skôr mohli byť vo väčšom počte zorganizovaní.

Tak aj v minulú sobotu vo sviatok Nanebezvátia P. Marie a v nedeľu, to jest dňa 15. a 16. t. m. zariadili sme si púť na takzvané milostné miesto *Maria Bešňu*, ktoré miesto vzdialené je od hlavného mesta na 10 hod. chôdze.

Na tomto pútnickom mieste účastní sme boli slovenských pobožností do 2000 duší, alebo i vyššie, a síce z VIII. okresu jozefovskej farnosti, od pp. Františkánov z Kamenolomu (Kóbánya) a z Novej Pešti.

Rriaditelia a spevári processie boli nasledujúci: p. Vincent Jonec a Jozef Peis z jozefovskej farnosti; Adolf Rösler od Františkánov; z Novej Pešte Martin Sakáloš a J. Sýkora; z Kamenolomu (odkiaľ bola väčšina Poliakov) N. N.

Pobožnosti započali sa hneď jakonáhle došli sme na milostné miesto, ktoré odbavoval vel. pán *Edvard Sándorfi*. Počas pobožnosti pristúpilo asi polovica hore označeného počtu ku sv. pokániu. Na druhý deň ráno, totiž v nedeľu, o 6. hodine bola prvá sv. omša za pútnikov a po sv. omši hneď zas kázeň o verši «*Maria, pomocnica biednych!*» V kázni vel. pán kazateľ poukázal veriacim, že ako má byť pamätlivý každý kresťan — bárs by bol i v tej najväčšej biede a úzkostach postavený — na dobré mravy a nauky kresťanské, keď chce, aby mohol žiť v spoločnom živote v snahách kresťanských.

Nemôžem pominuť abych nespomenul, že naši statní

členovia «Pešťbudínskeho kat. del. Kruhu» hľadeli počas celej processie ten najkrajší poriadok udržať. Oni čo vytrvali a oduševňujúci mužovia vynasnažovali sa urobiť i druhým chuť k počestnosti.

No, drahí rodáci! Keď takto vysvetlovať budete i na ďalej ten význam združovania, totiž spolčovania sa, vtedy istotne dožijeme sa lepších časov. Áno, len tak môže i náš Kruh skvelým sa stať, keď budeme dokonale zorganizovaní. A toto možno docieľiť nám len jedine naším spolkom, keď nedáme padnúť mu v mŕtvé telo, keď pestovať budeme lásku medzi sebou a síce tak: «Čo myslíme, čo srdcom cítime, to skutkami vykonajme. Keď by aj sto nejakých farahúnských «panákov» prišlo proti-rečiť, alebo vyhrážať sa, no-že nekláťte sa mu drahí rodáci, lež smelo zastaňte miesto, miesto bojovnícke Krista Ježiša, ktoré bude vám aj bojišťom ku pomoci kultúrneho poľa. Bďte a starajte sa o to, aby sme mali v Kruhu našom na stá údov, a síce takých, ktorí by boli vodiaci dôverníci kresťansko-sociálno-katolíckej nauky, čo Kristovi vojaci ozbrojení mečom slova Božieho a nie vtáčim perím.

Privolávam všetkým: nech žije skutok! —vl.

Odkazy redakcie.

Odberateľ. Tú zprávu použijeme časom aj v «Kresťane.»

Do púchovského okresu. Z toho násilenstva farahúnskeho nerobte si celkom nič. Za to všetko budú ešte kedysi deti židovské vejkať. Ľud náš sa už kde-tu začína prebúdzáť pomaly i sám tak, že pomocou niektorých novín a horlivcov bude sa môcť vyslobodiť z tých pazúrov židovských. Nuž nechajte ich, nech sa len vyblázni, však to už dlho ani u vás nebude trvať, žeby im len potom chuť neprešla.

Výboru. Keď nechcel by dať po dobrotky, nuž môžete ho vysotiť von, čo si aj rebrá hneď poláme. Za slobodu vašu, ktorú ochraňuje zákon, nič sa vám nestane. Takého hnusného Iudožrúta nemusíte trpieť. Vypracte ho von, keď nepôjde vám po srsti.

Štefan Licht, obuv. m. V budúcom čísle.

Výboru školskej stolice. Veru by nám ešte inšie nebolo treba, len za štátnu školu písať! Hm, čo by ste si vy ešte žiadali? Nuž pýtame sa vás, či vy natolko ste buchnutý obcesom šuchy, že ešte ani to neviete, aký je štát protikresťanský?

Krupinský. Vitajte! Uverejnime to v budúcom čísle «Posla». O mluvniciu uchádzajte sa u Jozefa Gašparika v Turč. Sv. Martine.

M. B., Svätý Jur. Aj vy «Rukoväť» Czambelovu u Gašparika môžete dostať.

Karol Pyšný, Nové Mesto. Dopisnicu, ktorú ste nám poslali, napísali sme. Nevieme. Je to jeho chyba, nie naša!

Vp. K. Ž. Vďaka, srdečná vďaka!

M. Br., v Liesnici. Na kalendáre možno už dnes sa prihlásiť u redakcie «Posla Svätého Antona» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28/a.

Robotníci, v K. Keby ste sa boli chytili do polnej práce, vtedy by vás podpis neviazal. Povinni ste vstúpiť do práce, bo sú svedkovia. Smluvu činí to neplatnou, že nenie na nej kolku (štempla). Možno, že by snád stránky pokutovali, ale platnosť ostala by predsa neporušená.

Ján Šofranko, v B. Dobrá to vec veľmi. Ale tá maďarčina? No, tá je strašne chybná. Ani najmenej.

Stoličný výborník. Možno, že len predsa bude čo-to aj u nás. Dal by Pán Boh! Však to uvidíme. Srdečný pozdrav!

P. B., vo V. K. Máte špatné čeridlo. Istotne od žida. Vydavateľstvo vám snád pošle čísla i vopred.

Otrhaný gazda. Ešte to všetko vrie vo vás. Dopis «upravený» prepracujeme.

Florian Kaleta, Podolín. Ponevác neudali ste nám úplnú adresu, došlo späť všetko.

Viac občanom, v Š. Nepoddávajte sa, lež švacnite ho, alebo jednoducho povedzte mu: Keď nechceš tak robiť, ako my chceme, teda marš von z našej čisto-kresťanskej obce. Potom len budete vidieť, či sa podá vám, alebo nie.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísané knižku, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielaťte peniaze na vydavateľstvo «Kresťana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Chlieb Svätého Antona alebo dva obrázky z po-božného života, -zfotoval *Zaosek*. Vydáva redakcia «Posol Svätého Antona» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28/a. Cena 20 hal. Predplatiteľom «Posla Sv. Antona» a tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za 10 hal. Knižočka táto je veľmi poučná, tak pre mužských, ako aj pre ženské. Nezabudnite si ju čím skorej kúpiť. Píšte pre ňu na adresu: «Posol Sv. Antona», Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

K čomu vede opilstvo? Smutná, ale pravdivá udalosť zo života Iudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku prekážaniu opilstva nielo lepšieho prostriedka, ako táto knižočka. Niektorí velební páni objednali ju na stá vý-tiskov, a použijú ju k rozdávaniu zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto pre-pitného. Dostať ju u tejto adresy: «*Posol Svätého Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatitelia «Posla Svätého Antona» obdržia túto knižočku zdarma.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychodiaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrázky. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Besztercze (Trencsém.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. Ludovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsém.).

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «Posla Sv. Antona». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «Posol Sv. Antona» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIV. číslo 6. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a profesor. K dostaniu v tlačiarňi u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knihtlačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 stránkach s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom modernom-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostali, odporúčame čo najvрейšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

Všetky slovenské knihy

dostať u **J. Gašparika** knihkupca v Turčianskom Sv. Martine (Turócz-Szent-Márton). Soznam kníh pošle sa každému zdarma.

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen

Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

Do úctivej pozornosti

odporučam bal sam Svätého Antona Paduanského. Nečíslelne mnoho listov podakovania, potvrdzujú to, že ctiteľia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neduhom žalúdka, nec uti k jedeniu, chudobe krve, hlavybólu, lámkám a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučné u

Jozefa Hübner, lekárneň «Červeného križa, Baja, Erzsébet királynéút 22. szám.

Najlepšie

Koše

dodáva známá firma

JOSEF MECERA

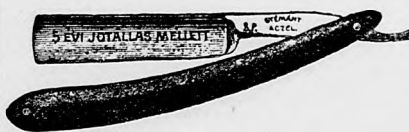
v Čelakovicích (Čechy).

S 5-ročnou zárukou! rozposielam s najlepšej diamantovej ocel zhotovené britvy.

Objednávajúca adresa:

JOZEF SOHR

Somogy-Szill, číslo 21.

Ráčte jednu objednávku na prábu urobiť a vydarenie je isté. — Prihodné ceny: 1. číslo 1 zl. 40 kr., 2. číslo 1 zl. 60 kr., 3. číslo 2 zl., 4. číslo 2 zl. 40 kr. Pri objednaní 5 kusov bez platenia pošty sa rozposiela. Ku každej britve jedna cenná schránka zdarma. Obrázkový cenník v každom jazyku pošlem.

Každéj hospodine

možno blahoželaf, ktorá z ohľadu na zdravie, uspokojenie a na dobrú chuť, Kathreinerovú Kneippovú sladovú kávu upotrebuje.

Úslušná prosba: Pri nakúpení nie jednoducho »sladovú kávu«, ale rozhodne vždy — Kathreinerovú — Kneippovú sladovú kávu žiadajme a takúto len v pôvodných, tu vyobrazených balíčkoch prijímajme.

Kto má

zakachované kone

nech sa obráti na
Hermannu Ende, Bodenbach (Česko).

Počas liečenia sú úplne ku práci spôsobilé. Lieky sa neposielajú. Trovy liečenia najviac 20 korún obnášajú.

V Ružomberku

možno dostať jedon dom (2 izby, kuchinu, pivnica) s gazdovskými stavami, a s dvoma miestnosťami pre obchod, i pole pod 18 mier siafa

doprenajmu (árendy).

Obsirnejšiu správu podá Štefan **Hattyár** vo V.-Borove, o. p. Hutti, Liptovská stolica. 125

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomostí a bez výloh snadno a poctivo zahladať. Jestli zašlete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anonon. oddeleniu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kříž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseluje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lupaniu, astmatických neduhoch a bezsnivosti, hučaniu v ušach, migrenu, klopaniu srdca, bofasti hlavy a zubov po- žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieranu krve, krčoch, proti

Nietajni prostriedok

hlavných nemocíach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, epilepsii, mokrosti postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemocíach nervov, influenze, všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že mój aparat nemá sa držať za aparat Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto mój dvojnásobne magnetični kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporučané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím mój aparat upotrebiť.

Malý aparat stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký aparat 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

UPOVEDOMENIE.

Podľa fotografie Jeho Svätosti pápeža Piusa X. vyhotovený je už obraz (podobizeň) v najlepšom preši Royál forme na $\frac{42}{55}$ cm. veľkom kartone za 5 korún bezplatne poslaný je k dostaniu. Rozposielanie bude po tieto dni. Objednávky treba adresovať takto:

ŠELJENKA a SZÉL úmelecký a knihvydávajúci závod
v Pešťbudine V., Csáky-úlica č. 13.

V našom vydavateľstve so splnomocenstva patričných cirkevných hláv vydaných podobizní je k dostaniu ešte pár kusov po 5 korún.

Asice: Knieža-primas Klaudius Vaszary, Imrich Bende nitrianský biskup, Gróf Mikuláš Szécheni rábský bisk.,
 Juraj Čáska kaločský arcibiskup, Žigmund Bubič košický biskup, Medard Kohl vysvätený biskup,
 Alexander Dessewffy čanádsky bisk., Gróf Karol Čáky vacorský biskup, Lőrinc Schiauch † kardinál.

Podobizne vlastnoručným podpisom čili facsimile tlačom sú opatrené.

Nezodpovedný obraz na každý pád prijmeme zpät.